

MUSIIKIN SÄVELLYS TANSSITEATTERIESITYKSEEN

Ableton Live sävellys- ja esitysohjelmistona

Tampereen ammattikorkeakoulu
Viestinnän koulutusohjelman opinnäytetyö
Ääni
Kevät 2008
Joonas Toivonen

OPINNÄYTETIIVISTELMÄ

Osasto Viestintä	Erikoistumisala Ääni
Tekijä Joonas Toivonen	
Työn nimi Musiiikin sävellys tanssiteatteriesitykseen – Ableton Live sävellys- ja esitysohjelmistona	
Lopputyön laji Mediateko	
Työn valmistumisaika 5.5.2008	Sivumäärä 27
Tiivistelmä Opinnäytetyöni käsittelee teatterimusiikin sävellystä ja sovitusta sekä esityksen äänien ajamista Ableton Live -työasemaohjelmistolla. Raportoin ja analysoin <i>Suo</i>-tanssiteatteriesityksen musiikkien säveltämisprosessia. <i>Suo</i> esitettiin Tampereen Ylioppilasteatterissa helmikuun 2007 aikana, ja sen musiikkien säveltäminen, sovittaminen, äänitys ja esitysten äänten ajo ovat opinnäytetyöni mediateko. Työssäni esittelen Ableton Live -ohjelmistoa ja sen käyttömahdollisuuksia teatterikäytössä. Kuvailen ja analysoin esityksen kohtauksia säveltäjän ja äänisuunnittelijan näkökulmasta. Käyn myös analyttisesti läpi kohtauksiin tarkoitettun musiikin sävellys- ja sovitusvaiheita. Työni on siis mediateko-prosessin kuvaus sekä esimerkki Ableton Live -ohjelmiston käytöstä teatteriesityksen musiikin sävellystyössä ja äänten ajossa.	
Aineisto Mediateko, oma työkokemus	
Asiasanat Ableton Live, äänisuunnittelu, tanssiteatteri, musiikkohjelmat	
Säilytyspaikka TAMK / Taiteen ja Viestinnän Osaamiskeskus	
Muita tietoja	

THESIS

SUMMARY

Department Media Production	Area of specialisation Sound design
Author Joonas Toivonen	
Title Composing music for dance theatre – Ableton Live as composing and performance software	
Sort of Final Thesis (Written / Project / Portfolio) Project	
Date 5.5.2008	Number of pages 27
Summary: My thesis deals with composing, arranging and performing the music for a dance theatre performance with Ableton Live –digital audio workstation. I also report and analyze the process of composing music for <i>Suo</i> – dance theatre performance. <i>Suo</i> was performed at Tampere Student Theatre during February 2007 and the composing, arranging, recording and performing of the music are the project part of my thesis. In my thesis I examine Ableton Live -digital audio workstation in the use of theatre sound and music. I describe and analyze the acts of the performance from the viewpoint of a composer and sound designer. I also analyze the composing and arranging process of the music. Therefore, my thesis is a description of my project and an example of the use of Ableton Live in the composing and performance of theatre music.	
Material (e.g. audio / video tape, photographs, slides, paintings, statues...) Project, personal work experience	
Key words Ableton Live, sound design, dance theatre, audio software	
Filing TAMK University of Applied Sciences, School of Art and Media	
Other information	

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	3
2. ABLETON LIVE -OHJELMISTO <i>SUON</i> MUSIIKIN SELKÄRANKANA.....	4
2.1 CLIP VIEW.....	5
2.2 ARRANGE VIEW	7
2.3 ABLETON LIVEN REAALIAIKAISUUS.....	8
2.4 ABLETON LIVE TEATTERIKÄYTÖSSÄ	8
3. <i>SUON</i> MUSIIKKI	10
4. <i>SUON</i> KOHTAUKSET	12
4.1 OPASKIERROS JA AUDIOTOUR.....	12
4.2 SUOTUTKIJAT'	12
4.3 BISNESMIES & VAIMOT	12
4.4 SUOTUTKIJAT 2	12
4.5 ORANSSI & VIRVATULET	13
4.6 SUOJALKAPALLO & ENSIRAKKAUS.....	13
4.7 ORANSSI JA MUUSAT	13
4.8 KYLMÄ KULKIJA.....	13
4.9 USKOTUN MURHA, LAPSEN KUOLEMA & VÄKISINMAKU	13
4.10 TUPASVILLAT	14
5. MUSIIKKIEN SÄVELLYS	15
5.1 OPASKIERROS JA AUDIOTOUR.....	15
5.2 SUOTUTKIJAT	15
5.3 BISNESMIES JA VAIMO	16
5.4 ORANSSI & MUUSAT.....	17
5.5 SUOJALKAPALLO	18

5.6	ENSIRAKKAUS	19
5.7	KYLMÄ KULKIJA.....	19
5.8	TUPASVILLAT	20
6.	LOPPUSANAT	22
7.	LIITTEET	23
8.	VIITTEET.....	24

1. JOHDANTO

Tampereen Ylioppilasteatterin *Suo* oli liiketeatterin ja tanssin keinoin toteutettu esitys kahdelletoista näyttelijälle ja kolmelle ohjaajalle. *Suon* ensi-ilta oli 8. helmikuuta 2007, ja sitä esitettiin yhteensä kahdeksan kertaa. Esityksessä ei ollut yhtä juonellista tarinaa, vaan se koostui muutamasta erillisestä pienestä tarinasta, jotka kaikki jollain tapaa liittyivät suon tematiikkaan. *Suo*-teoksen alkuperäisidea ja osa koreografioista ovat peräisin tanssitaiteilija Jukka Virtalalta, joka halusi toteuttaa tanssi- ja liiketeatteriesityksen Tampereen Ylioppilasteatterin kanssa. Virtala toimii Pirkanmaan taidetoimikunnassa tanssitaiteen läänintaiteilijana.

Lähdin työryhmään mukaan ystäväni Tuulia Kallion pyynnöstä. Teoksen musiikin ideana oli yhdistää elektroninen musiikki perinteisiin suomalaisiin kansansoittimiin ja -säveliin. Ajatus perinteisen ja modernin fuusiosta kuulosti erittäin hyvältä, joten suostuin ilomielin mukaan projektiin. Tiesin, että tehtävä olisi vaativa jo pikaisen aikataulun vuoksi, mutta myös siksi, että esitys olisi vuorosanaton, liikkeen ja tanssin ilmaisuun pohjautuva näytelmä. Musiikilla olisi siis tärkeä ja hyvin keskeinen osa esityksen kerronnassa, kulussa ja mielikuvien luomisessa. Esityksen kesto olisi noin 60 minuuttia, jonka aikana olisi lähes koko ajan musiikkia.

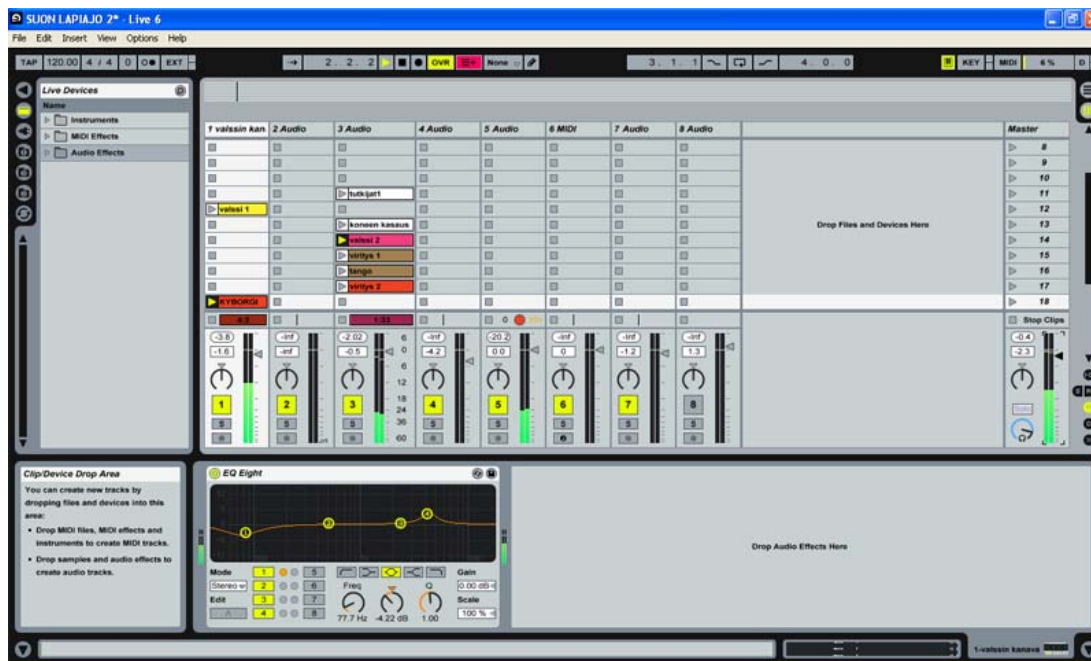
Opinnäytetyössäni pohdin Ableton Live -ohjelmiston käyttöä teatterimusiikin sävellyksessä, sovituksessa ja esityksen äänen ajamisessa. Esimerkkinä toimii siis *Suo*-tanssiteatteriteos. Analysoin esityksen kohtausten musiikkia ja sävellysprosessia. Koska työni on lähinnä mediateon raportti, ja se pohjautuu omiin käytännön kokemuksiini, lähteiden käyttö ei ollut mielestäni olennaista työssäni.

2. ABLETON LIVE -OHJELMISTO *SUON* MUSIIKIN SELKÄRANKANA

Työskentelyvälineeksi *Suo*-projektiin tarvitsin ohjelmiston, jolla pystyisin nauhoittamaan soittimia, säveltämään musiikkia, sovittamaan, miksaamaan ja ajamaan itse esityksen. Esimerkiksi Pro Toolsilla, paljon käytetyllä äänityöasemaohjelmistolla, tämä olisi ollut hankalaa, koska se on lähinnä äänitykseen ja miksauskeeseen soveltuva ohjelmisto. Lisäksi se tarvitsee oman ulkopuolisen äänilaitteiston. Myös muut äänityöasemaohjelmistot, kuten Cubase ja Nuendo, eivät ole parhaimmillaan reaaliaikaisessa äänten ajamisessa. Päädyinkin lopulta käyttämään pääasiallisena ohjelmistona Ableton Liveä. Siinä on kaikki tarvittavat ominaisuudet; sillä pystyy äänittämään ja säveltämään, ja koska Ableton on alun perin tarkoitettu live-esitysohjelmistoksi, pystyi sillä myös ajamaan ääniä reaaliajassa.

Ableton Liven alkuperäinen tarkoitus oli siis nimensä mukaisesti olla reaaliaikainen esitysohjelmisto. Ajan myötä se on kasvanut täysveriseksi sävellys- ja äänitysohjelmistoksi, unohtamatta kuitenkaan reaaliaikaista äänen käsittelyä. Ohjelmiston tehokkuus piilee sen nopeassa ja helpossa käytettävyydessä sekä monipuolisuudessa. Sillä voi työstää kokonaisen projektin, äänityksistä miksauskeeseen sekä musiikin sävellyksestä esityksen ajoon. Ableton Liven omien ominaisuuksien lisäksi siinä on hyvä VST-tuki. VST- eli Virtual Studio Technology -tuki mahdollistaa ulkoisten efekti- ja instrumenttiliitännäisten käytön Ableton Livessä. Tämä laajentaa ohjelman käytettävyyttä huomattavasti. Internetistä löytyy sadoittain ilmaisia VST-liitännäisiä, ja vaikka osa näistä liitännäisistä on huonolaatuisia, löytyy seasta myös muutama helmi. Ableton Livessä on looginen käyttöliittymä, joka tekee sen käytön oppimisesta nopeaa. Koska ohjelmiston signaaliketju toimii täysin reaaliaikaisesti, se mahdollistaa efektien käytön esitystilanteessa ilman merkittävää viivettä. Reaaliaikaisuutensa ja nopean käytettävyytensä ansiosta se soveltuu myös esimerkiksi teatteriesitysten äänien ajamiseen.

2.1 CLIP VIEW

Ableton Live perus- eli clip view-näkymässä

Ableton Liven parhaita ominaisuuksia on perinteisen arrange eli moniraitaisen soitussekvensserin lisäksi käytetty clip view (leikenäkymä). Se koostuu ääni- tai MIDI-raidoista, ja jokaisella kanavalla on mahdollista käyttää rajatonta määrää ”clippejä”. Clipit eli leikkeet voivat olla joko ääni- tai MIDI-dataa, ja niitä, kuten myös kokonaisia kanavia, voi siirrellä helposti session sisällä tai vaikkapa täysin uuteen sessioon pienellä vaivalla.

Audiokanaville voi helposti ”raahata” äänitiedostoja (wav, mp3 jne.), esimerkiksi rumpuloopeja, ohjelman sivulla sijaitsevasta selaimesta tai nauhoittamalla suoraan kanavalle uusi audioleike. Jotta rumpuloopeja pysyisivät tahdissa ohjelman globaalien tempon mukaisesti, täytyy niille määrittää leikkeen sisäinen nopeus. Tätä kutsutaan Abletonissa ”warppaamiseksi”. Leikkeelle määritellään aloituskohta, jonka jälkeen leikkeelle määritetään sen sisäinen nopeus (bpm eli beats per minute). Ableton yrittää myös itse ymmärtää leikkeen bpm:n, mutta onnistuu tässä vain selkeän tahtilajin ja nopeuden omaavassa äänitteessä. Usein on helpointa määrittää nopeus silmämääräisesti itse. Tämän

jälkeen Ableton osaa warpata leikkeitä, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että Ableton nopeuttaa tai hidastaa äänileikkeitä ohjelman globaalien tempon mukaisesti, muuttamatta kuitenkaan äänen korkeutta. Jos äänileikkeen nopeus vaihtelee tai heittelee, voi warpatessa määrittää vaikka jokaisen tahdin ja jokaisen iskun kokonaan erikseen, joten pienet jätöt esimerkiksi rumpalin soitossa saa (halutessaan) nopeasti korjattua.

Ableton käyttää warppaamiseen erilaisia granulaarisynteesi-algoritmeja.

Granulaarisynteesissä ääni pilkotaan pienen (millisekuntien) osasiin eli graineihin ja näiden osasten tiheyttä sekä kestoja muuttamalla aikaansaadaan erilaisten efektien lisäksi suhteellisen tehokas time stretching - eli nopeudenmuutosefekti. Abletonissa on omat algoritmit erilaiselle äänimateriaalille, kuten rytmeille ja melodioille. Pääsääntöisesti warppaus kuitenkin kuuluu varsinkin suurilla nopeudenmuutoksilla, jolloin äänet alkavat kuulostaa pilkotuilta ja nykiviltä. Pienillä temponvaihdoksilla tämä on kuitenkin käytännöllinen työkalu.

MIDI-leikkeitä voi muokata joko käsin perinteisellä vasemmalta oikealle kulkevalla piano roll -sekvensserillä tai nauhoittaa suoraan sisään käyttämällä erillistä MIDI-ohjainta tai tietokoneen näppäimistöä. Nauhoittamisen jälkeen leikkeitä on helppo muokata ja korjailta käsin. Niihin voi myös sisällyttää nuottien lisäksi erilaisia ohjausvaihtoja eli envelopeja, joilla voi kontrolloida vastaanottavan MIDI-laitteen tai VST-instrumentin eri ominaisuuksia.

Leikkeiden toistaminen tahdissa on warppausominaisuuden vuoksi helppoa. Ableton käyttää leikkeiden laukaisemisessa vaihdeltavaa kvantisaatiota. Esimerkiksi jos kvantisaation määräksi on laitettu 1 bar (1 tahtikierto), laukaisee ohjelma leikkeet vasta kierron ensimmäisellä iskulla, jolloin leikkeet pysyvät automaattisesti tahdissa.

Teatteriesitystä ajatellen clip view on helppokäyttöinen työkalu sen äänien ja musiikin ajamiseen. Jokaiselle leikkeelle on helppoa määrittää vaikkapa oma MIDI-parametri,

esimerkiksi MIDI-ohjaimen kosketin, jota painamalla leike käynnistyy. Abletoniin voi määrätä MIDI-ohjaimen lisäksi myös näppäinkomentoja, jolloin leikkeiden ohjaus voidaan suorittaa näppäimistön avulla. Myös kaikkien efektien kaikki parametrit on määriteltävissä esimerkiksi omille MIDI-potentiometreille eli knobille, jolloin tarvittavien efektien hallinta onnistuu vauhdista koskematta itse ohjelmaan. Käytännössä kokonaisen esityksen pystyy ajamaan pienellä midikontrollerilla ongelmitta. Clip viewin oikeassa laidassa on erityinen scene-laukaisunappi, joka laukaisee vaakatasossa kaikki samalla rivillä olevat MIDI- tai äänileikkeet. Näin leikkeet voidaan järjestellä kohtausten mukaisesti omille kanavilleen ja määrittää ainoastaan scene-napille oma ohjauskomento.

2.2 ARRANGE VIEW

Live perineisessä sovitusnäkyssä. Näkyvissä myös ilmainen Voxengo SPAN –spektrianalysaattori.

Arrange view eli sovitusnäky on perinteisemmän näköinen moniraitasekvensseri, jolla voidaan rakentaa leikkeistä suurempia kokonaisuuksia. Tämä tapahtuu laittamalla Ableton Liven globaali nauhoitus päälle. Nauhoituksen ollessa päällä kaikki, mitä clip view -puolella tekee? nauhoittuu suoraan sovituspuolelle. Tämän jälkeen kaikki sovituspuolelle nauhoitettu materiaali toimii itsenäisesti. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sovituspuolelle tehdyt muutokset eivät vaikuta alkuperäisiin clip view -puolen leikkeisiin,

vaan toimivat itsenäisinä, uusina leikkeinä. Materiaali on helposti siirrettävissä puolelta toiselle, jolloin esimerkiksi hieman varioidun leikemateriaalin saa raahattua sovituspöydältä takaisin leikepuolelle. Myös MIDI-automaatio toimii sovituspöydällä eri tavalla kuin leikepuolella. MIDI-informaatio ei tallennu suoraan leikkeeseen, vaan valitun kanavan omalle aikajalalle. Halutessaan yksittäisen raidan voi myös renderoida eli esilaskea valmiiksi, kaikkine efektoineineen ja automaatioineen.

2.3 ABLETON LIVEN REAALIAIKAISUUS

Koska Ableton Live on alun perin suunniteltu live-esitysten työkaluksi, reaaliaikainen äänen editointi on helppoa ja nopeaa. Ääni ei katkea, vaikka prosessorin kuormittaisi lähes täyteen kapasiteettiinsa. Myös kaikki efektit ovat reaaliaikaisia, joten muutoksia on helppo tehdä vauhdissa. Jos sessio käy liian raskaaksi prosessorille, voi Abletonissa myös ”jäädystä” yksittäisiä raitoja, jolloin ohjelmisto kääntää valitun kanavan efekteineen ja automaatioineen äänitiedostoksi eikä näin kuormita juurikaan tietokonetta. Tämän jälkeen kanavalle ei voida tehdä enää muutoksia.

Myös nauhoittamisen voi hoitaa reaaliajassa: Valituille kanaville asetetaan nauhoitusmoodi päälle, ja kun nauhoitus aloitetaan vauhdissa, Ableton ajoittaa nauhoituksen aloituksen määritellyn kvantisaation mukaisesti vasta halutulta tahdilta. Koska nauhoittaessa tulee hieman viivettä, kompensoi Ableton tätä viivästämällä nauhoitusta ohjelman latenssin mukaisesti. ASIO-ajureita käyttämällä ja säätämällä äänikortin latenssiasetukset minimiin latenssista ei koidu haittaa äänitettäessä. Myös punch-in eli pienen pätkän uudelleen päälleenauhoittaminen onnistuu vaivattomasti.

2.4 ABLETON LIVE TEATTERIKÄYTÖSSÄ

Ableton Live on ominaisuuksiinsa nähden erittäin halpa ohjelma: perusversion saa noin 500 eurolla. Tämän vuoksi se on varteenotettava vaihtoehto esimerkiksi harrastelijateatterien ja

miksei myös isompienkin teatterien pääasialliseksi ääntenajo-ohjelmistoksi. Monipuolisuutensa ja reaaliaikaisen käytettävyytensä takia se soveltuu mainiosti myös pistetehosteiden ajamiseen. Se tekee helpoksi musiikin ja ääniefektien tarkan ajoittamisen sekä antaa mahdollisuuden seurata äänellisesti näyttelijöiden toimintaa lavalla.

Tämä oli omassa projektissani tärkeää, koska muutamassa kohtauksessa ei ollut mahdollista määrittää tarkkaa kestoja. Sen lisäksi esityksessä oli kohta, jossa minun piti seurata äänellisesti lavan tapahtumia filtteröimällä ääniä ja ajamalla pistetehosteita – ilman etukäteen sovittua tarkkaa ajoitusta. Tätä en olisi voinut tehdä yhtä helposti millään muulla ohjelmistolla. Clip viewin ansiosta Abletonilla on helppoa jäsentää esityksen ajo. Siihen saa esimerkiksi kaikki tarvittavat tehosteet, musiikit ja ambienssit yhden näkymän taakse ja tarvittaessa kaiken leikkeiden laukaisusta efektien parametreihin saa MIDI-ohjauksen taakse, mikä helpottaa esitystilanteessa työskentelyä. Käytännössä koko esitys on mahdollista ajaa ulkoista kontrolleria hyväksikäyttäen, koskematta lainkaan itse ohjelmaan esityksen aikana.

Monet muut markkinoilla olevat äänityöasemaohjelmistot, kuten Logic ja Cubase, toimivat äänen käsittelyssä, miksaamisessa, äänittämisessä ja säveltämisessä hyvin. Niitä ei kuitenkaan ole suunniteltu esiintymistä silmällä pitäen, ja niillä olisi hankala ajaa esityksiä, joissa tarvitsee seurata äänellisesti lavan toimintaa.

3. SUON MUSIIKKI

Työni toisessa osassa keskityn kertomaan *Suo*-tanssiteatteriesityksen musiikin säveltämisestä sekä sen eri työprosesseista ja vaikeuksista. Sävellystyön tein yhdessä muusikko Tuulia Kallion kanssa.

Teimme suurimman osan sävellyksestä ja instrumenttien äänittämisestä pienessä kotistudiossani. Äänityksiä pystyimme tekemään lennosta säveltämisen ohessa, mikä teki työskentelystä sujuvaa ja nopeatempoista.

Aloitimme Tuulian kanssa musiikin työstämisen marraskuun lopulla, vain vähän yli kaksi kuukautta ennen esityksen ensi-iltaa. Tässä vaiheessa tiedossamme oli ainoastaan esityksen musiikillinen teema, alustava kohtauslista ja kohtausten kestot (liite 1). Minkäänlaista kokonaiskuvaa en ollut vielä esityksestä saanut. Tanssijat olivat jonkun verran jo harjoitelleet esitystä ohjaajan kokoaman demolevyn avulla, mutta saimme tästä demolevystä oman kappaleen vasta joulukuun puolenvälin tienoilla. Jouduimme siis aloittamaan työskentelyn tyhjältä pöydältä. Lähtökohta oli kuitenkin selkeä: ideana oli yhdistää suomalaista kansanmusiikkia elektroniseen musiikkiin.

Teimme siis suurimman osan musiikin äänityksestä ja sävellyksestä pienessä kotistudiossani. Käytössämme oli kannettava tietokone, kahden oktaavin midi-koskettimisto sekä AKG C-414-mikrofoni, joka on herkkä isokalvoinen kondensaattorimikrofoni. Soittimina käytettävissämme oli kantele, jouhikko, pitkähuilu, haitari sekä useita erilaisia lyömäsoittimia. Koska meillä ei projektin alkuvaiheilla ollut juurikaan selkeää kuvaa esityksestä, aloimme aluksi improvisoimaan mielestämme tyylillisesti esitykseen sopivaa musiikkia, joita voisimme tarjota demoraitoina ohjaajalle. Joulukuun aikana sävelsimme esitykseen omien mielikuviemme pohjalta noin puolet kappaleista.

Tammikuussa Tuulian täytyi työskennellä Helsingissä eikä hän ehtinyt keskittyä esitykseen. Ennen sitä nauhoitimme kotistudiollani sample- eli ääninäyttemateriaalia eri instrumenteilla. Ajatuksena oli, että pystyin hyödyntämään näitä nauhoituksia myöhemmin sovittaessani

esityksen kappaleita sekä säveltäessä puuttuvia raitoja. Nauhoitettua materiaalia kertyikin runsaasti, mistä oli minulle suuri apu myöhemmin koostaessani kappaleita.

Tammikuun alussa pääsin ensimmäistä kertaa seuraamaan esityksen harjoituksia. Koska ensi-ilta oli kuukauden päästä eikä kappaleita ollut vielä tarpeeksi, päätin työstää musiikkia paikan päällä harjoituksissa. Tällä tavoin kykenin toimimaan suorassa vuorovaikutuksessa ohjaajien kanssa, mikä helpotti huomattavasti kappaleiden sovittamista esitykseen.

Koska Tampereen Ylioppilasteatterilla ei ole juurikaan äänentoistolaitteistoa omasta takaa, varasin esitystä varten teatterille Tampereen ammattikorkeakoulun Taiteen ja viestinnän Martin Audion -äänentoistolaitteiston. Pystyin sijoittamaan kaiuttimet esiintymisalueen taakse ja samalla poistamaan erillisen lavamonitoroinnin tarpeen, koska esityksessä ei käytetty mikrofoneja. Esityksen kappaleiden lopullisen miksauksen tein paikan päällä.

4. SUON KOHTAUKSET

Seuraavassa kappaleessa selvennän lyhyesti eri kohtausten taustalla olleita ideoita ja tarinoita. Jotkut kohtauksista olivat hyvin abstrakteja, eivätkä sisältäneet selkeää juonenkulkua.

4.1 OPASKIERROS JA AUDIOTOUR

Ensimmäinen kohtaus sijoittuu tulevaisuuteen. Siinä matkaopas esittelee pienelle ryhmälle entisaikojen soita äänimaisemaretken avulla.

4.2 SUOTUTKIJAT'

Kaksi ryhmän jäsentä kyllästyy liioiteltuun äänimaisemaan ja lähtee omin päin tutkimaan suota. Toinen tutkijoista uppoutuu tutkimaan suota, ja toinen kokee takauman menneisyydestään (seuraava kohtaus).

4.3 BISNESMIES & VAIMOT

Bisnesmies ja vaimot –kohtauksessa nuori tutkijamies on kyllästynyt tasapaksuun elämäänsä ja tylsään vaimoonsa. Hän rakentaa koneen, jonka tarkoituksena on ”parannella” vaimoa intohimoisemmaksi. Lopulta hän kuitenkin parantelee liikaa vaimoan, ja lopputuloksena on kyborgimainen dominoiva vaimo.

4.4 SUOTUTKIJAT 2

Suotutkijoiden toisessa kohtauksessa toinen tutkijoista palaa tutkimusretkeltään suosta ja takauman kokenut tutkija selittää ystävälleen kammottavasta muistostaan.

4.5 ORANSSI & VIRVATULET

Oranssin kohtauksessa kolmas opaskierroksella ollut henkilö lähtee tutkimaan suota. Hänellä, Oranssilla on hyviä muistoja suosta. Hän kohtaa virvatulia, jotka tanssivat hänelle. Tämän jälkeen siirrytään Oranssin takaumaan.

4.6 SUOJALKAPALLO & ENSIRAKKAUS

Oranssin takaumassa ryhmä ihmisiä pelaa suolla jalkapalloa. Pelin lopuksi nuori Oranssi ja vastapuolen joukkueen maalivahti rakastuvat toisiinsa. He tanssivat keskenään rakkauden huumassa.

4.7 ORANSSI JA MUUSAT

Takauman jälkeen Oranssin toisessa kohtauksessa tämä kohtaa muistojen huumassa suon ”muusat”, jotka johdattavat hänet lopulta mukanaan suonsilmään.

4.8 KYLMÄ KULKIJA

Kylmä kulkija -kohtaus siirtyy seuraamaan alun matkaopasta. Oppaalla on pahoja muistoja suosta, ja kohtauksessa oppaan vanhat ”muistot” nousevat suosta piinaamaan häntä. Lopuksi opas riuhtoo itsensä irti muistojen otteesta, ja esitys siirtyy oppaan takaumaan.

4.9 USKOTUN MURHA, LAPSEN KUOLEMA & VÄKISINMAKUU

Oppaan takauma kulkee muista kohtauksista poiketen käänteisessä järjestyksessä. Ensimmäisessä osassa opas kohtaa nuoruuden ystävänsä, jolle hän kertoo tappaneensa lapsensa. Lopuksi hän tappaa myös ystävänsä. Seuraassa osassa opas on raskaana ja hän synnyttää lapsensa suonsilmään, samalla hukuttaen vauvan. Viimeisessä takaumassa kolme

miestä raiskaa nuoren oppaan suolla. Tämän jälkeen seuraa lyhyt väläys oppaan lapsuudesta, jossa hän leikkii ystäviensä kanssa suolla.

4.10 TUPASVILLAT

Viimeisessä kohtauksessa lava pimennettiin ja tanssin sijaan seurattiin lähes staattista videokuvaa suolta.

5. MUSIIKKIEN SÄVELLYS

5.1 OPASKIERROS JA AUDIOTOUR

Alun opaskierrokselle ohjaaja halusi hiljaista ambienssia, ilman minkäänlaisia elonmerkkejä. Käytin tätä varten koulun äänikirjastosta löytämäni metsäambianssia ja pieniä tuulenpuuskia. Audiotourista ohjaaja halusi tehdä liioitellun version, ikään kuin ihmiset olisivat unohtaneet entiset äänimaisemat. Käytin audiotouriin ”uppoamiseen” alipäästösuodinta, jolla filtteröin alkuperäisestä ambienssista kaikki ylätaajuudet pois, jättäen taustalle vain kevyen matalan huminan. Tämä kuvasi mielestäni hyvin uppoutumista äänimaisemaan.

Yritin kuvata ”liioiteltua” äänimaisemaa käyttämällä epäluonnollisia efektejä ja vain osittain itse suohon liittyviä äänielementtejä. Liioittelin veden ääntä puron solinalla ja upottavuutta lavuaarin loiskeella, jota madalsin oktaavilla ja lisäsin tilaefektin avulla massiivisuutta. Ajoin tähän päälle muutamia linnunlauluja pitkien kaikuefektien läpi. Pidin äänimaiseman yksinkertaisena ja ikään kuin ”tuotetun” kuuloisena. Yritin kuvata tällä sitä, että audiokierroksen tekijällä ei olisi ollut käsitystä oikean suon äänistä.

Lopputulos oli tyydyttävä, mutta hieman vaisu. Alun tarinan kertominen musiikillisesti sekä tanssin ja liikkeen keinoin oli haastavaa, ja lopputulos jäi mielestäni heikoimmaksi sekä omalta että koko esityksen osalta.

5.2 SUOTUTKIJAT

Seuraavassa kohtauksessa kaksi esittelykierroksen turistia kyllästyvät kierrokseen ja lähtevät omin päin tutkimaan suota. Ohjaaja halusi suotutkijoille yksinkertaisen ja ”vekkulin” tunnusmusiikin. Nauhoitimme tätä varten Tuulian soittamia kahta

munniharppua, jotka yhdistin soimaan päällekkäin. Tämä kuulosti hyvältä, emmekä halunneet lisätä raitaan enempää elementtejä. Munniharppu kuulosti sopivan vetiseltä, mieleeni tuli suolla käveleminen ja kenkien juuttuminen suohon.

5.3 BISNESMIES JA VAIMO

Suotutkijoiden kohtauksen lopussa tutkijat nostavat suosta esiin miehen, joka kuvastaa toista tutkijaa nuorena. Hän on ollut nuoruudessaan keksijä, jonka avioliiton rakkauselämä on hiipunut. Aluksi hän rakentaa laitteen, jonka avulla hän aikoo ”parannella” puolisoaan, tuhoisin loppuseurauksin. Vaimoversioita oli kolme: ensimmäisessä osassa vaimo oli normaali. Tämän jälkeen keksijämies alkoi rakentaa parantelulaitetta. Toisessa osassa vaimo oli vielä normaali, minkä jälkeen mies vei hänet paranneltavaksi. Ensimmäisen ”parantelun” jälkeen vaimo oli kiihkeä, mutta mies päätti vielä parannella häntä lisää. Lopuksi vaimo muuttui lähes koneelliseksi kyborgiksi.

Vaimon parantelukoneen musiikin tein Ylioppilasteatterilla harjoitusten aikana. Halusin tehdä koneen tunnusmusiikista industrial-vaikutteisen, mekaanisen kuuloisen ja itseään toistavan kappaleen. Tein rytmin käyttämällä pohjana nauhoituksia tehtaiden koneista. Tein rytmiin lisää massiivisuutta käyttämällä sumutorvimaista bassoääntä ajettuna pitkän tilakaiun lävitse. Lopputulos kaipasi vielä hieman melodiaa, jota varten käytin pitkähuilua, jota olimme nauhoittaneet Tuulian kanssa aikaisemmin aivan eri kappaletta varten. Ajoin sen pitkän tilakaiun läpi, ja lopputulos kuulosti erittäin hyvältä. Myös ohjaaja oli tyytyväinen koneen tunnusmusiikkiin.

Kiihkeän vaimon tunnusmusiikiksi ohjaaja halusi tangon. Teimme demoversioon haitarin tietokoneella, käyttäen äänitettyä haitaria ja midi-koskettimia. Sen tekeminen sujui varsin nopeasti, koska minulla oli jo aiemmin ollut mielessä tangosävelmä, jota hyödynsin kappaleessa. Tuulia soitti tangoon toisen osan, minkä jälkeen lisäsimme nauhoitetun virvelin komppaamaan sävelmää. Tältä pohjalta nauhoitin myöhemmin demoraidan tilalle oikean haitarin, muusikko Satu Lankisen soittamana.

Olin muuten tangoon erittäin tyytyväinen, mutta olisin mieluummin tehnyt komppaavan

virvelin koneellisesti. Jouduin kuitenkin tekemään kompromissin Tuulian halutessa soittaa itse virvelin tangon päälle. Myöhemmin jouduin vielä korjailemaan virvelin ajoituksia Abletonissa, ja koska Tuulia soitti virvelin käsin, se kuulosti vaisulta. Ohjaaja oli kuitenkin sitä mieltä, että tango virveleineen kuulosti hyvältä.

Seuraavaksi rakensimme tavallisen vaimon teeman. Halusimme säilyttää tavallisen ja kiihkeän vaimon teemojen välillä musiikillisen yhteyden, joten lähdimme liikkeelle variaatiolla tangon sävelmästä. Sovitimme sen kolmijakoiseen valssirytmiiin ja Tuulia lauloi melodian tapaillen sävelmää hieman alakuloisesti. Lopputulos kuulosti hyvältä ja päätimme rakentaa lähes koko raidan onomatopoeettisesti eli ainoastaan laulua ja ihmisääntelyjä käyttäen. Äänitimme vain hieman näppäilyä jouhikkoa ja tamburiinia tuomaan rytmiä.

Kyborgikohtauksessa halusin rikkoa edellisen teeman tunnelman täysin ja tein koko kappaleen lähes täysin elektronisilla äänillä. Halusin tehdä viimeisestä osasta hektisen, mutta tarpeeksi seurattavan, jotta tanssijat pysyisivät mukana rytmissä. Lähdin liikkeelle perinteisellä nelijakoisella teknorytmillä, käyttäen bassorumpua kappaleen kantavana rakenteena. Halusin kuitenkin jättää kappaleeseen jonkin verran ”muistoja” inhimillisestä äänestä. Käytin tähän kitara- ja pianonauhoituksia pohjana. En kuitenkaan halunnut käyttää niitä sellaisenaan, vaan uudelleenrakensin nauhoituksista pilkottua elektronista massaa käyttäen hyväkseni granulaarisynteesiä, joka pilkkoi alkuperäiset äänet pienempiin osiin. Näiden osien taajuutta, kestoja ja tiheyttä säätämällä sain aikaan etäisesti alkuperäisiä soittimia muistuttavan äänimatonta, jota käytin kappaleen melodiana. Lopputulos oli hektinen, mihin olin tyytyväinen. Jatkoin vielä kappaletta lisäämällä rytmiin perkussio- sekä hi-hat-sampleja ja tein kokonaan uuden rytmin kappaleen toiseen osaan.

Kokonaisuutena vaimojen kohtaukset toimivat mielestäni hyvin keskenään, ja tangon melodian varioiminen valssiksi oli hyvä ratkaisu. Se toi yhtenäisyyttä tarinaan ja toivon mukaan auttoi myös katsojaa tarinan seuraamisessa.

5.4 ORANSSI & MUUSAT

Oranssin kohtaukset kertovat kolmannesta alun opaskierroksella olleesta naisesta, joka

lähtee seikkailemaan suolle. Ohjaaja halusi tähän kohtaukseen ambient-henkisen, ”onnellisen” kappaleen.

Tein pohjaksi ambienssimelodian ja jatkuvan ”drone”- eli bordunabasson, jonka päälle nauhoitimme Tuulian lyriikatonta laulantaan muutaman raidan. Käytimme laulua melodiana ja hengityksiä rytmisenä elementtinä kappaleen pohjana. Lisäsin lauluraitoihin syvyyttä tuomaan pitkät jälkikaiunta-ajat. Lopuksi rakensin päälle rytmitystä tuomaan jazztahtavan elektronisen rytmin. Lopputulos oli eeterinen, ”hyvän olon” kappale. Ohjaaja oli myös siihen tyytyväinen.

Oranssilla oli myös toinen kohta esityksessä, jota varten versioin alkuperäistä kappaletta lisäämällä siihen syntesoidut sointukulut, ja poistamalla alkuperäisen jazztahtavan konerytmin.

5.5 SUOJALKAPALLO

Suojalkapallo-kohtaus toimi hyvin keventävänä elementtinä esityksessä, ja oli katsojalle helposti seurattavissa. Ohjaaja halusi kohtauksen musiikiksi vauhdikkaan ”rallin”.

Lähdimme liikkeelle käyttämällä päämelodiana Feodor Pratsun säveltämää trad. jouhikkosävelmää. Soitimme aluksi sävelmän demoa varten syntetisaattorilla ja jälkeenpäin nauhoitimme melodian jouhikolla valmiin kappaleen päälle. Rakensin kappaleeseen melodian päälle nopeampaisen rytmiraidan käyttäen elektronisia sekä samplattuja rumpuiskuja ja tein lopuksi vielä drum'n'bass-henkisen rikotun rytmin luomaan vauhdikkuutta kappaleeseen. Lisäsin kappaleeseen vielä rytmikkään basso/syntetisaattorikuvion jouhikkomelodian tueksi. Vanha jouhikkosävelmä sopi erinomaisesti menevään rumpubassokomppiin.

5.6 ENSIRAKKAUS

Vauhdikkaan suojalkapallokohtauksen jälkeen esitys siirtyi seuraamaan kahden pelaajan rakastumista. Ohjaaja halusi kohtaukseen vastapainoksi suojalkapallon vauhdikkuudelle kepeän akustisen melodian. Nauhoitimme Tuulian kanssa tätä varten kanteleella soitetun melodiapätkän, jonka pidin puhtaana enkä juurikaan efektoinut tai prosessoinut sitä jälkikäteen.

Tämän kohtauksen musiikki oli jäänyt viimeiseksi tehtäväksi, ja se valmistui vain noin viikkoa ennen ensi-iltaa. Omasta mielestäni se ei onnistunut loppujen lopuksi kuvastamaan niinkään rakastumista, vaan oli enemmänkin ilakoivan oloinen. Kuitenkin sekä ohjaaja että Tuulia olivat siihen tyytyväisiä sellaisenaan.

5.7 KYLMÄ KULKIJA

Kylmä kulkija–kohtauksessa palattiin takaisin alun oppaan tarinaan. Kohtaus kertoi henkilöstä, joka oli raiskattu suolla, minkä jälkeen hän oli tappanut oman ei-halutun lapsensa sekä ystävänsä. Oppaan tarinasta erikoisen teki se, että kohtaukset tapahtuivat ikään kuin käänteisessä järjestyksessä, alkaen seurauksesta ja päättyen syihin.

Ensimmäisessä osassa oppaan ”muistot” nousivat suosta piinaamaan häntä. Ohjaaja halusi tähän kohtaukseen nimen mukaisesti ”kylmän” ja piinaavan kappaleen. Nauhoitimme kappaletta varten jouhikolla epäviireisen sävelmän, jota käytin myös pilkottuna ja luupattuna äänimattona kappaleen taustalla. Jouhikkomelodian päälle soitimme claves-puukapuloilla toistavan tasaisen rytmin, joka toi rytmityksen lisäksi kappaleeseen mielestäni hiipivää jännitystä.

Toisen kohtauksen teemana oli ystävän ja lapsen murha sekä oppaan raiskaus.

Ensimmäisessä osassa oppaan ystävä yrittää lohduttaa häntä lapsensa menetyksestä, mutta opas tappaakin ystävänsä. Aloitin tämän kohtauksen säveltämällä alakuloisen melodian hieman soittorasian tyyllisellä syntesoidulla äänellä. Tässä kappaleessa oli omasta mielestäni yksi esityksen suurimmista tunnelatauksista. Sävelsin kappaleen tuskastuneessa mielentilassa, mikä auttoi löytämään oikeanlaisen tunnelman kappaleelle. Se toi kohtaukseen lapsekkaan, mutta erittäin haikean ja surullisen tunnelman. Myös ohjaaja piti kappaleesta, ja se sopi sellaisenaan esitykseen.

Kun opas oli tappanut ystävänsä, siirryttiin raiskausosuuteen. Alun perin suunnittelin raiskauksen ja lapsen murhan kohtausta varten kappaletta, joka alkoi rauhallisella, mutta piinaavalla, hieman kirkkourkumaisella melodiakululla ja siirtyi tästä erittäin rankkoihin, painostaviin ääni-iskuihin. Ohjaaja hylkäsi kuitenkin lopulta tämän demoraidan. Hän halusi kohtaukseen rauhallisen ja yksinkertaisen kylmän sävelmän, joten tein koko kohtauksen sävellyksen uudelleen. Käytin uuden raidan pohjana puhdasta tuulen puhaltamista, mikä toi pohjalle kylmän rauhallisen tunnelman. Tähän päälle sovitin aiemmista pitkähuilunauhoituksista pitkiä kaiutettuja nuotteja, pitäen kappaleen yksinkertaisena. Lisäsin vielä kohtaukseen kevyitä iskuääniä nauhoittamillamme simpukkahelistinäänitteillä. Kokonaisuus toimi hyvin ja loi rauhallisen, mutta piinaavan tunnelman kohtaukseen. Uuteen kappaleeseen ohjaaja oli tyytyväinen, ja se päättyi esitykseen.

5.8 TUPASVILLAT

Esityksen viimeisessä osassa esiintymislavan takaosaan projisoitiin lähes staattista videokuvaa suolta. Tässä vaiheessa kaikki valot ajettiin alas, ja loppukohtaus perustui suurelta osin viimeisen kappaleen kuunteluun. Ohjaaja halusi kappaleesta rauhallisen, vahvasti alkuperäisen teeman – kansanmusiikin ja elektroniikan fuusion – mukaisen ”tunnussävelmän”.

Aloitimme raidan nauhoittamalla Tuulian improvisoimaa kolmijakoista kanteleensoittoa kappaleen pohjaksi. Nauhoitimme vielä hieman tamburiinia päälle samassa tahtilajissa rytmitystä tuomaan, minkä jälkeen lisäsin kappaleeseen kevyen nelijakoisen

bassorumpuraidan. Tämä kahden eri tahtilajin yhteensovittaminen toimi mukavasti. Koska kantele kuulosti puhtaana hieman kuivalta, lisäsin siihen tilaefektillä pitkän jälkikaiunta-ajan. Lämpöä tuomaan soitin vielä pohjalle synteettisen matalan bassobordunan. Lopulliseen versioon lisäsin vielä Tuulian ystävältä saamiani kurkkulaulunauhoituksia ja hieman pitkähuilulla soitettuja kevyitä iskuja.

6. LOPPUSANAT

Suon musiikin sävellys oli minulle antoisa kokemus. Ongelmitta tekoprosessi ei edennyt, ja muutoksia lopulliseen sovitukseen ja jopa sävellyksiin tein vielä kaksi päivää ennen ensi-iltaa. Projektin loppuvaiheilla työstämisestä teki hankalaa myös se, että alkuperäisen ohjaajan rinnalle oli tullut tammikuun aikana kaksi muuta ohjaajaa. Myös se, että minut pyydettiin mukaan projektiin vasta varsin myöhäisessä vaiheessa, vain kaksi kuukautta ennen ensi-iltaa, teki työstä haasteellisen. Saimme kuitenkin kahdessa kuukaudessa työstettyä lopulta mielestäni varsin toimivan musiikin esitykseen.

Ableton Live oli erittäin tehokas työväline musiikkien sävellyksessä. Se oli vaivaton oppia käyttämään, ja työskentely oli minulle huomattavasti nopeampaa kuin mitä se olisi ollut muilla työasemaohjelmistoilla, sen loogisen ja yksinkertaisen käyttöliittymän ansiosta. Myös se, että pystyin käyttämään samaa ohjelmaa läpi koko projektin helpotti työskentelyä. Samaan en olisi pystynyt muilla vastaavilla ohjelmilla; etenkin itse esityksen äänten ajaminen olisi ollut hankalampaa varsinkin ensimmäisessä kohtauksessa, jossa ei ollut tarkkoja kestoja lavan tapahtumille.

Olin itse tyytyväinen esityksen musiikkiin, vaikka osaa kappaleista olisin vielä halunnut hioa ja sovittaa tarkemmin tanssijoiden liikkeisiin sekä tarinan kulkuun. Ajanpuutteen vuoksi se ei kuitenkaan ollut mahdollista. Olin kuitenkin erittäin tyytyväinen siihen, että onnistuimme tekemään lähes 60 minuuttia musiikkia todella lyhyessä ajassa. Saamani palautteen perusteella muukin työryhmä ja katsojat olivat olleet tyytyväisiä. Luin jälkikäteen esityksestä kaksi arvostelua, *Aamulehdestä* ja yliopiston *Aviisi-lehdestä*. *Aviisissa* kirjoittaja sanoi äänimaiseman olleen ”huikaiseva” ja *Aamulehden* kriitikko piti musiikkia esityksen pisimmälle mietittynä elementtinä.

7. LIITTEET

LIITE 1:

Suo-produktion alkuperäinen kohtaustaulukko

LIITE 2:

Suo-esityksen arvostelu. Aviisi 03/2007, Hertta-Mari Kaukonen:

Ylioppilasteatteri nykii sulavasti Suolla

Tanssiteatteriesitys *Suo* on virkistävää vaihtelua Tampereen ylioppilasteatterin ohjelmistoon. Suomessa saataisiin tehdä enemmänkin näytelmiä, joissa upotaan suomalaisiin peruselementteihin eli harmaaseen loskaan, lumikinokseen tai äkkisyvään suohon. Koska Ylioppilasteatteri on tarttunut näin herkulliseen aiheeseen, harmittaa vähän, että suon kansallisista merkityksistä ei ole otettu enempää irti, kuin mitä suojalkapallo ja suolla samoilevat turistit tarjoavat.

Suossa on hyvin musiikkiin kirjoitettua tanssia. Äänimaisema on huikea. Varsinkin parisuhdeksiä kuvaava tanssi on puhutteleva. Mies (YT:llä vieraileva **Sampo Tuhkanen**) muuttaa naista (**Tuija Touhunen, Liisi Vihavainen** ja **Iida Rekonen**) mieleisekseen balettirobotiksi, mutta ei ole lopulta tyytyväinen nykivään nukkekoneeseenkaan. Varsinkin Liisi Vihavaisen ilmeikästä tanssia katsoisi kauemminkin.

Suon on ohjannut kolme ohjaajaa yhteistyössä. Esitys koostuu välähdyksenomaisista tarinoista, jotka polveilevat henkilöhahmojen takaumien ja muistikuvien pötkönä. Esitys onnistuu silti olemaan mielenkiintoinen ja suhteellisen eheä kokonaisuus.

Ylioppilasteatterin nettisivut kuvaavat *Suota* "liiketeatterin ja tanssin keinoin toteutettavaksi esitykseksi". Tanssi ei lähde heti alussa käyntiin, vaan näyttelijät vain hengailevat lavalla sanomatta mitään. Tämä on ilmeisesti se liikeosuus. Mielestäni esitys ei ainakaan olisi menettänyt mitään, jos se olisi keskittynyt pelkkään tanssiin, koska teatterilla on niin lahjakkaita tanssijoita. Tanssi vaihtelee joustavasti baletista moderniin tanssiin. Epilektikoita on varoitettava, että esityksessä välähtävät myös strobovalot. **Hertta-Mari Kaukonen**

8. VIITTEET

Ableton Live –ohjelmiston kotisivu:

<http://www.ableton.com>

Tampereen Ylioppilasteatteri, *Suon* esittely

(ei suora linkkiä, löytyy esitykset-valikon menneet-alavalikosta):

<http://www.tampereenylioppilasteatteri.net>

Löytö: Nuoruus	35	17
Epävarmuus	37	18
Virvatulet	39	19
Jalkapallo	41	20
Ensirakkaus	44	21
Muusa 1: Intohimo	45	22
Muusa 2: Luonto	46	23
Muusa 3: Itsetutkiskelu	47	24
Muusa 4: Kulttuuri	48	25
Yhtyminen suohon	49	26
Opas yrittää auttaa	50	27
Muisto nousee	51	28
Kylmä kulkija	54	29
Uskotun murha	57	30
Lapsen kuolema	59	31
Väkisinmakuu	60	32
Viaton tyttö	61	33
Tupasvillat	63	34
	63	63